

РЕЦЕНЗІЯ

**завідувача кафедри одноборств Харківської державної академії
фізичної культури, кандидата наук з фізичного виховання і спорту,
доцента Тропіна Юрія Миколайовича**
на дисертаційну роботу Пашкової Вікторії Ігорівни на тему
«Побудова тренувального процесу тхеквондистів 15-17 років протягом
річного макроциклу», представлену на здобуття ступеня
доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка,
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність теми. В умовах сучасного тхеквондо, де правила змагань постійно зазнають змін, спостерігається тенденція до збільшення швидкості виконання технічних дій та підвищення їх результативності. Цей прогрес досягається завдяки використанню різноманітних підготовчих прийомів, а також розробці нових комбінацій техніко-тактичних дій, спрямованих на досягнення перемоги. У зв'язку з цим, система побудови підготовки тхеквондистів потребує оновлення та використання новітніх досягнень науки і практики. Впровадження в тренувальний процес ефективних методів та засобів тренування, а також застосування сучасних форм організації занять, які дозволяють спортсменам досягти високих спортивних результатів та підвищити якість підготовки. Сучасні спеціальні технічні засоби дозволяють не лише підвищити ефективність тренувального процесу, але й забезпечити точний контроль за виконанням вправ, що сприяє розвитку рухових якостей та вдосконаленню техніко-тактичної підготовки спортсмена. Тому розробка методики побудови тренувального процесу тхеквондистів є актуальною темою для проведення дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до теми науково-дослідної роботи Харківської державної академії фізичної культури на 2021-2025 роки,

«Оптимізація тренувального процесу в єдиноборствах» (номер державної реєстрації 0121U112873).

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що *вперше*:

- на підставі морфофункціональних та фізичних показників розроблено структуру та зміст навчально-тренувального процесу у тхеквондистів 15-17 років протягом річного макроциклу;
- визначено вплив морфофункціональних показників на фізичну підготовленість тхеквондистів 15-17 років;
- розкрито динаміку показників загальної та спеціальної фізичної підготовленості тхеквондистів 15-17 років;
- окреслено факторну структуру, яка демонструє залежність між компонентами підготовленості тхеквондистів 15-17 років і встановлено найбільш значущі фактори, які відображають морфофункціональні показники, прояв спеціальних швидкісних здібностей, силових, координаційних та швидкісної витривалості;
- визначено кореляційні взаємозв'язки загальної та спеціальної фізичної підготовленості тхеквондистів 15-17 років;
- розроблено регресійні та модельні характеристики морфофункціональних показників і фізичної підготовленості тхеквондистів 15-17 років.

Підтверджено наукові дані щодо:

- ефективності застосування процесу індивідуалізації під час підготовки спортсменів на етапі спеціалізованої базової підготовки;
- оптимізації процедури відбору й ефективності контролю та прогнозування успішності під час підготовки спортсменів;
- застосування методів індексів, які дозволяють дати кількісну оцінку вимірюваним величинам, врахувати їхні зміни в динаміці та завдяки їм контролювати ефективність тренувального процесу.

Доповнено й розширено дані щодо:

- побудови тренувального процесу єдиноборців та зокрема тхеквондистів протягом річного макроциклу;
- загальної факторної структури підготовленості спортсменів у різних видах спорту;
- кореляційних взаємозв'язків загальної та спеціальної фізичної підготовленості тхеквондистів;
- параметрів антропометричних характеристик та морфофункціональних показників, складу тіла спортсменів тхеквондистів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що отриманий фактичний матеріал дозволить оптимізувати тренувальний процес тхеквондистів 15-17 років протягом річного макроциклу з урахуванням індивідуальних, фізіологічних особливостей, раціонального розподілу засобів, методів та тренувальних навантажень вибіркової спрямованості.

Результати, отримані в дисертаційному дослідженні впроваджено в практичну діяльність ГО Федерація тхеквондо ВТФ України (акти впровадження від 25.01.2024 р., 18.03.2024 р.), Харківської обласної громадської організації «КВОН» (акти впровадження від 15.02.2024 р., 04.09.2024 р.).

Основні положення дисертації використовуються у навчальному процесі кафедри олімпійського та професійного спорту Харківської державної академії фізичної культури при викладанні дисциплін «Теорія і методика юнацького спорту» (акт впровадження від 16.12.2024 р.) та кафедри єдиноборств Харківської державної академії фізичної культури при викладанні дисципліни «Теорія та методика обраного виду спорту (східні одноборства)» (акт впровадження від 02.12.2024 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна. У представлений дисертаційній роботі, відповідно до теми дослідження, на основі сучасних наукових підходів обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій визначалося з використанням адекватних підходів,

наявністю достатньою кількістю спортсменів, визначенням спеціальних методів дослідження, які відповідають кваліфікаційним вимогам.

Етапи проведення дослідження є логічними та послідовними, що дозволяє проаналізувати поступовість вирішення завдань дисертаційної роботи та досягнення її мети.

Сучасний методичний рівень роботи, відповідність вибірки критеріям репрезентативності, висока інформативність використаних методів дослідження та адекватність статистичного аналізу дозволяють вважати результати дослідження, наукові положення, висновки і практичні рекомендації достовірними та науково обґрунтованими.

Оцінка змісту дисертації, її завдання в цілому і основних положень дисертації. Дисертаційна робота викладена державною мовою на 233 сторінках тексту комп'ютерного набору, складається з анотацій, переліку умовних скорочень, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Дисертація ілюстрована 21 таблицею та 7 рисунками. Усього використано 224 літературних джерел.

Анотація викладена українською та англійською мовами відповідає вимогам до її змісту, в стислому вигляді містить основні наукові положення та практичні результати, отримані дисертантом в процесі виконання роботи. Представлено список публікацій автора за темою дисертації.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дисертаційної роботи, вказано на зв'язок з науковими планами та темами, сформульовано мету та завдання дослідження, визначено об'єкт та предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість дисертаційної роботи, подано інформацію про особистий вклад автора та апробацію результатів дисертаційної роботи.

У **першому розділі** «Сучасні аспекти підготовки тхеквондистів 15-17 років» розглянуто фізіологічні особливості організму та особливості прояву фізичних якостей тхеквондистів зазначеного віку. Проаналізовано вітчизняний та зарубіжний досвід використання засобів та методів

підготовки тхеквондистів. Визначено особливості побудови тренувального процесу тхеквондистів 15-17 років протягом річного макроциклу

У **другому розділі** «Методи та організація дослідження» розкрито методологію дослідження, наведені та описані використані методи дослідження. Представлено відомості про випробуваннях та етапи дослідження. Дослідження проводилось в чотири етапи протягом 2021-2025 років. У попередньому дослідженні взяли участь 120 тхеквондистів віком 15-17 років, які були розділені на три групи: 1 група – 15 річні спортсмени, 2 група – 16 річні, 3 група – 17 річні, по 40 у кожній віковій групі. Кваліфікація спортсменів 1-2 розряд. Стаж занять тхеквондо ВТФ не менш 5 років.

Методи математичної статистики було спрямовано на аналіз емпіричних даних з метою належного статистичного підтвердження висунутих гіпотез. Серед методів математичної статистики було реалізовано методи описової статистики, оцінку значущості відмінностей між групами з використанням критеріїв t-критерію Стюдента. Також, було проведено регресійний, факторний та кореляційний аналіз.

Для апробування розробленої методики побудови тренувального процесу протягом річного макроциклу тхеквондистів було проведено педагогічний експеримент. В ньому взяли участь 30 тхеквондистів у віці 15-17 років. Кваліфікація спортсменів 1-2 розряд. Стаж занять тхеквондо ВТФ не менш 5 років. Були сформовані дві групи тхеквондистів – контрольна група (n=15) та експериментальна група (n=15).

У **третьому розділі** «Особливості побудови тренувального процесу тхеквондистів 15-17 років» проведено порівняльний аналіз морфофункціональних показників та фізичної підготовленості тхеквондистів 15-17 років для виявлення особливостей кожного віку досліджуємих спортсменів. Так, характеризується бурхливим періодом розвитку морфофункціональних показників, що відображається у збільшенні ваги тіла, зросту, окружності грудної клітини та індексів фізичного розвитку. Аналіз фізичної підготовленості виявив тенденцію до зменшення розбіжностей у

показниках з віком. Проведено кореляційний аналіз для встановлення взаємозв'язків між показниками фізичної підготовленості у досліджуваних тхеквондистів. Також, на основі особливостей морфофункціональних показників та фізичної підготовленості тхеквондистів 15-17 років та власного досвіту було розроблено методику побудови тренувального процесу тхеквондистів 15-17 років.

У **четвертому розділі** «Обґрунтування ефективності методики побудову тренувального процесу тхеквондистів 15-17 років з урахуванням індивідуальних особливостей» було апробовано авторську методику побудову тренувального процесу тхеквондистів 15-17 років з урахуванням індивідуальних особливостей в педагогічному експерименті.

Проведено регресійний та факторний аналіз, складані модельні характеристики морфофункціональних показників та фізичної підготовленості кваліфікованих тхеквондистів на етапі спеціалізованої базової підготовки. Модельні характеристики морфофункціональних показників тхеквондистів 15-17 років показали, що спортсмени повинні мати нормостенічний, міцний тип статури та розвинену й рухливу грудну клітку, але зі специфіки виду спорту під час розподілу спортсменів за ваговими категоріями на змаганнях, тхеквондисти мають високий зріст та струнку статуру. Проведений регресійний аналіз та побудовані на його основі регресійні моделі дозволив вибрати впливові технічні елементи та прогнозувати результат фізичної підготовленості тхеквондистів 15-17 років. Факторний аналіз дозволив визначити сукупність компонентів, які впливають на рівень підготовленості тхеквондистів та мають найбільший внесок у загальну дисперсію на статистичному рівні між ознаками, що дозволяє тренерам раціонально підбирати співвідношення засобів та методів, корегувати процесом підготовки.

У **п'ятому розділі** «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» узагальнено результати дисертаційного дослідження, окреслено їх практичну та теоретичну значущість, висвітлено та обговорено дискусійні питання.

Загальні **висновки** в цілому відповідають завданням дисертаційного дослідження. В цілому, зміст дисертації свідчить про достатній рівень підготовленості дисертантки.

Повнота викладення основних результатів в опублікованих наукових працях. Результати проведених досліджень викладені у 14 наукових працях, з яких 4 статті – у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у виданні України, що включені до міжнародної наукометричної бази Scopus, 9 публікацій у збірниках та матеріалах конференцій.

Основні положення дисертаційної роботи доповідалися та обговорювалися в наукових доповідях (тезах) на XXI Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи» (Харків, 16-17 грудня 2021 року), на XVIII науковій конференції «Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор та одноборств у закладах вищої освіти» (Харків, 04 лютого 2022 р.), на II науково-практичній конференції «Фізична культура і спорт. Виклики сучасності» (Харків, 27-28 жовтня 2022 року), на XXII Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми і перспективи» (Харків, 6-7 грудня 2022 року), на міжнародній XIX науковій конференції «Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор та одноборств у закладах вищої освіти» (Харків, 03 лютого 2023 р.), на XXIII Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи» (Харків, 6 грудня 2023 року), на регіональному науково-практичному семінарі «Інноваційні підходи до процесу спортивного тренування» (Тернопіль, 2023), на II Всеукраїнській науковій конференції «Сучасні погляди молоді на фізичну культуру, спорт та здоров'я людини» (Харків, 2024), на XXIV Міжнародної науково-практичної конференції «Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи» (Харків, 04 грудня 2024 року).

Недоліки дисертації щодо їх змісту та оформлення. Позитивно оцінюючи дисертацію Пашкової В. І., можна зазначити деякі зауваження,

побажання та дискусійні питання, які потребують додаткової аргументації та відповідних уточнень:

1. В назвах розділу 1 та підрозділах (1.1, 1.2, 1.3, 1.4) цього розділу зазначено вік 15-17 років, а аналіз літератури проводиться не тільки цього віку.

2. У підрозділі 2.1.2 зазначено спостереження за змагальною діяльністю тхеквондистів 15-17 років. Потребує додаткового пояснення, для чого це було здійснено.

3. У підрозділі 3.1 в таблиці 3.1 проводиться порівняльний аналіз морфофункціональних показників тхеквондистів 14 та 15 років, а в таблиці 3.2 наведено морфофункціональні показники тхеквондистів 15-16 років. Така ж, інтерпретація результатів про індекси фізичного розвитку в таблицях 3.4 та 3.5. Потребує додаткового пояснення, для чого це було здійснено.

4. Підрозділі 3.4 описується побудова тренувального процесу тхеквондистів 15-17 років з урахуванням індивідуальних особливостей щодо підготовки до змагань (на рисунку 1 вказано два змагальних періоду). Потребує уточнення спортсмени приймали участь в змаганнях.

Перераховані недоліки та зауваження носять дискусійний характер, суттєво не впливають на науковий і методологічний рівень дисертації, не знижують її загальної позитивної оцінки та спрямовані, в основному, на подальше вдосконалення наукових можливостей здобувачки.

Висновок про відповідність дисертації встановленим чинним вимогам. Дисертаційна робота Пашкової В. І. на тему «Побудова тренувального процесу тхеквондистів 15-17 років протягом річного макроциклу» має достатнє теоретичне та практичне значення, є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке за своїм змістом, обґрунтованістю висновків, новизною отриманих результатів відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44) та наказу Міністерства освіти і науки України №40 від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення

дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН України №759 від 31.05.2019 року), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт», галузь знань 01 «Освіта / Педагогіка».

Рецензент:

кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент, завідувач кафедри одноборств
Харківської державної академії
фізичної культури

Юрій ТРОПІН

Підпис Тропіна Юрія засвідчую:
Проректор з науково-педагогічної роботи
Харківської державної академії
фізичної культури

Олег ОЛЬХОВИЙ